
PEDAGOGY

**Інформаційно-комунікаційні технології у процесі вивчення
англійської мови у вищих закладах освіти****А. Г. Андрощук**Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
Corresponding author. E-mail: Lang1@ukr.net

Paper received 06.02.21; Accepted for publication 23.02.21.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2021-246IX97-01>

Анотація. У статті розглянуто стан та тенденції у викладанні англійської мови в Європейському просторі вищої освіти та університетах України за останні роки. Визначено основні новації, що базуються на європейському досвіді, розкрито сутність державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти, Концепції розвитку англійської мови в університетах.

Ключові слова: англійська мова, віртуальне навчання, змішане навчання, ефективність навчання, інноваційні методи, інтерактивні технології, інформаційно-цифрова компетентність методи навчання, програмне забезпечення

Визначення сучасного етапу розвитку суспільства як інформаційного, інтенсивний розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), перехід від знанневої парадигми освіти до компетентної, визнання необхідності освіти протягом усього життя людини — все це визначає необхідність широкого використання ІКТ у системі освіти загалом та під час навчання окремих дисциплін. У зв'язку із цим особливого значення набуває переорієнтація мислення та навичок сучасного викладача на усвідомлення принципів нових вимог до його педагогічної діяльності, готовність використовувати ІКТ як активний навчальний ресурс. Законами України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007—2015 роки», «Про освіту», «Про вищу освіту». Національною доктриною розвитку освіти України в ХХ І столітті" та іншими офіційними документами передбачено забезпечення ефективного впровадження і використання ІКТ на всіх освітніх рівнях усіх форм навчання. В Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012– 2021 роки наголошується, що одним з першочергових кроків розвитку освіти і науки є їх інформатизація, тобто «впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві» [1].

Інформаційно-комунікаційні технології (Information and Communication Technologies. ICT) — це сукупність методів, виробничих процесів та програмно-технічних засобів, об'єднаних у технологічний ланцюжок, що забезпечує виконання інформаційних процесів з метою підвищення їхньої надійності та оперативності і зниження трудомісткості ходу використання інформаційного ресурсу. Серед передових методів у сучасному навчальному процесі вивчення англійської мови, велику увагу приділяють інтерактивним методам, основаних на особистісно орієнтованому підході до студента, спрямованих на розвиток не лише творчого потенціалу вивчаючого, але й на вміння мислити та швидко реагувати, покращуючи комунікаційні навички. Інтерактивна діяльність

включає організацію та розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаємодію, взаєморозуміння, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу. Дидактичний аспект інтерактивних технологій досліджують такі відомі вчені, як Г.М. Брос, М.В. Кларен, Л.В. Пироженко, Н.Ф. Фомин, О.І.Пометун, Н. Суворова та інші.

Система освіти в сучасному світі ставить в якості однієї з цілей підготовку учнів до життя і консультування. Тому освіта повинна адаптуватися до мінливих умов - вона не може працювати в ізоляції від реальності, без сучасних технологій. Розповсюдження ІКТ змінює спосіб, яким люди спілкуються один з одним, отримують інформацію, проводять вільний час, а також набувають знання. Вміле використання ІКТ дозволяє змінити існуючу концепцію проведення навчальних заходів і, отже, змінити їх якість. В даний час це неминучий процес. У цій публікації представлені можливості і переваги використання Інтернету як технології, що підтримує традиційне навчання.

Мета статті - представити інструменти і результати використання ІКТ у вищих закладах освіти, а також метод «змішаного навчання», який набуває популярності в Україні і представляє суміш сучасних інструментів з традиційними методами навчання. Поява сучасних ІКТ, що стрімко зростають, запаси інформації, що зберігається на комп'ютерних серверах, зростаючі технічні можливості її обробки і використання роблять їх все більш значущими для суспільства. Нині важко уявити сучасне життя без доступу до комп'ютерних мереж. Динамічний розвиток ІКТ, безсумнівно, сприяв розвитку суспільства, заснованого на знаннях, основною рисою якого є постійне утворення (LLL - Навчання протягом усього життя). Освіта стала особливо важливою і більш ефективною з моменту використання комп'ютера. Широке використання комп'ютерів з доступом до Інтернету в освіті, безсумнівно, призвело до ініціювання багатьох загальнонаціональних проектів Це дозволило поширити дистанційну освіту - навчання, вивчення іноземних мов, участь в курсах або навчання у ВЗО набули іншого виміру. ІКТ стає все

більш популярним у більшості європейських країн, у багатьох з них ІКТ є самостійним навчальним предметом.

Методи навчання - інструменти ІКТ, що використовуються в навчанні. У 21-му столітті зростає «цифрове» покоління, для якого нові технології природні, оскільки вони спілкуються з ними з перших років свого життя. Це покоління, яке важко досягти без використання природних мультимедійних інструментів для них. Отже, необхідно адаптувати форми і методи навчання до реальних інструментів, які студент використовує в повсякденному житті (комп'ютер, Інтернет), і викладач повинен надихати його, наукового керівника і керівництво за доступними інформаційними структурами в Інтернеті. ІКТ - інформаційні та комунікаційні технології засновані на використанні так званого змішаного навчання. Використання інструментів ІКТ під час занять пов'язано з активним включенням широко використовуваних ІКТ в навчальний процес. Прикладом можуть бути мовні заняття. Пропозиція навчання іноземним мовам традиційними методами, доповнене дистанційним навчанням (наприклад, електронне навчання, мобільне навчання, змішане навчання), містить різні методи навчання, що дозволяють відпрацьовувати всі мовні навички, засновані на різних вправах і завданнях, безсумнівно, в значною мірою визначає ефективність процесу викладання і вивчення іноземної мови, її якість і привабливість.

Однак весь процес не може пройти без участі досвідченого вчителя. Особливо в тих ситуаціях, коли методи електронного навчання не відповідають передбачуваним освітнім цілям. Змішане навчання - це поєднання методик викладання. Він одночасно використовує кілька інформаційних каналів, в залежності від потреб студентів. Змішане навчання - це сучасна і гнучка методика навчання і викладання, що заснована на поєднанні і чергуванні двох або кількох освітніх стратегій одночасно, наприклад, електронного навчання і прямого навчання. Це використання сучасних методів навчання, тобто робота з мультимедійною програмою, як правило, онлайн і за підтримки традиційного вчителя. Комп'ютер стимулює навчання і дає йому темп, вчитель встановлює напрямки, є мотиватором і відстежує прогрес в навчанні.

Платформи електронного навчання є онлайн-заміною для школи (що розуміється як навчальний заклад і будівлю), а також компонентом аудиторних курсів. Платформи електронного навчання - це системи, що підтримують впровадження освітнього процесу через Інтернет. У світі існує майже двісті таких інструментів для підтримки процесу дистанційного навчання. Знання цих систем та методів навчання з ними наразі набуває все більшої актуальності під час дистанційного навчання. Багато провідних світових ЗВО вже створили і запустили власні платформи електронного навчання, адже це стало необхідністю під час пандемії covid19 і надає можливість організовувати, забезпечувати та моніторити процес надання освітніх послуг. Найбільш поширеним інструментом для створення платформ електронного навчання є Moodle. Це пакет, призначений для створення курсів, що проводяться через Інтернет, і для тематичних веб-сайтів

(«дистанційне навчання»), які розповсюджуються безкоштовно у вигляді програмного забезпечення «з відкритим вихідним кодом». Це інструмент для комплексного навчання з використанням новітніх технологій, як для спілкування викладача зі студентом, так і студент-студент, для невербальної презентації матеріалу Використовуючи всі можливості платформи е-навчання, ми робимо свій внесок у збагачення наших власних знань і набуття нових практичних навичок

Скрінкасти. Якщо ви хочете представити вправу або процес, розглядаючи окремі кроки, варто звернутися до інструменту під назвою скрінкасти. Screencast - це фільм, в якому записані події, представлені на екрані комп'ютера - зображення, побачене користувачем комп'ютера. Такий фільм разом з коментарем людини, яка виконує ці дії, має навчальні або презентаційні функції - це свого роду навчальний фільм. Є більш сучасною версією скріншотів (скріншотів) і дозволяє просто пояснити складні дії. Це практичний інструмент, який буде використовуватися, наприклад, в класах ІТ (який ілюструє роботу програми).

Водкасти. Vodcast (Video-On-Demand broadCAST) - це технологія передачі відео в формі файлів, доступних в Інтернеті і каталогізованих за технологією RSS. Водкасти - це форма інтернет-телебачення, схожа на подкасти, які є різновидом радіопередачі, трансляції і надання послуг в епізодах. Через невелику технічну різницю, водкаст іноді вважається типом подкасту. Дуже часто водкасти використовують тематичні портали, в т. ч. освітні, а також медійні портали. Можна зустріти інші назви інструментів Vodcast: відеокаст, Vidcast, Vcast.

VLE (віртуальне навчальне середовище) і електронне навчання. Можливість повернення до партії матеріалу в будь-який зручний для студента час, можливість вибору темпу навчання, учасники можуть використовувати безліч електронних матеріалів, розміщених на платформі електронного навчання. Робота студента контролюється так званим онлайн-репетитором (електронний ментор або електронний тренер) - контролює процеси входу в систему, час, що витрачається на навчання, і відстежує прогрес. Він призначений для нагадування студенту про відсутність його регулярності - про те, що він не використовував платформу занадто довго, що він приділяє занадто мало часу модулям, з якими у нього виникають проблеми. Можна консультувати, коментувати і оцінювати роботи. Студент має можливість спілкуватися не тільки з викладачем, а й з іншими членами своєї групи. Для спілкування ви використовуєте свій обліковий запис на платформі електронного навчання, електронній пошті, онлайн-форумах і в чаті. Це відбувається через Інтернет і постійно контролюється електронним наставником.

Використання інтерактивних онлайн-словників. Протягом багатьох років були суперечки чи перевершити е-книга традиційну. Незважаючи на зручність використання паперової книги, електронні видання видаються більш прагматичними і, що дуже важливо сьогодні, набагато швидшими у використанні. На ринку існує багато словників, найчастіше ми використовуємо іноземні словники. Все частіше ми звертаємося до е-словників з швидким пошуком слів, транскрипції

сю, вимовою - можливістю слухати його вчителем, численними прикладами використання даного слова. Є й інші переваги. При використанні хороших і авторитетних онлайн-словників можна бути спокійним, що використовуємо новітню термінологію. Привабливий графічний дизайн онлайн-словників також є сильною перевагою. Візуальні учні з набагато більшою легкістю набувають знання, отримані за допомогою зору. В інтерактивних словниках знаходимо також багато посилань на інші корисні сайти.

Інтерактивні онлайн-вправи та ігри. Edutainment - (розвага-освіта - навчання через веселощі) означає концепцію передачі знань в електронному вигляді з одночасним використанням елементів веселощів і розваг. Надання освітнього контенту в Інтернет або в автономному режимі і об'єднання його з формою веселощів є одним з методів активізації учня, підвищення його мотивації до навчання, полегшення навчання і запам'ятовування, підвищення ефективності обох цих процесів і дозволяє учневі швидше досягти успіху. Крім того, ігри підвищують рівень концентрації і уваги, значно сприяють інтересу до навчального контенту і підвищують мотивацію учня. Вони впливають на асиміляційну активність (поглинання, особливо пам'ять) студентів. Крім того, оскільки вони зосереджені на вивченні іноземних мов, то дозволяють тренувати всі чотири навички одночасно (говоріння, читання, письмо, аудіювання).

Блог (від *weblog* - веб-журнал, щоденник) - це тип веб-сайту, на якому автор розміщує датовані записи, які відображаються послідовно. Однак не тільки приватні особи можуть вести власний блог. Його можна використовувати як вортал, присвячений конкретним темам. Це відмінний метод організації інформації в хронологічному порядку з використанням додаткових інструментів ІКТ, таких як підкасти, скрінкасти і RSS. Використовуючи блог, ми можемо отримувати більшу частину інформації з даної теми. Автори блогів зазвичай слідує за іншими блогами, зв'язуються з ними і встановлюють контакти зі своїми авторами, так що мережа блогів починає функціонувати як більша, пов'язане ціле, тобто блогосфера. У разі використання блогів, присвячених конкретним темам, обмін думками між авторами може сприяти розвитку даної галузі знань.

Веб-квести використовують Інтернет як джерело інформації і як інструмент для навчання цілеспрямованому і раціональному використанню ресурсів віртуального світу. Це модель дослідження і пошуку знань, заснована на Інтернеті. Перед студентами стоїть завдання пошуку інформації з певної теми. Оскільки учні повинні аналізувати матеріал в певній галузі і робити висновки, використання веб-запитів на уроці підтримує мислення учнів на рівні аналізу, синтезу та оцінки. Це дозволяє поліпшити свої навички вирішення проблем, критичного і творчого мислення, командної роботи. Найчастіше WebQuest є груповою вправою (тому він читає працювати в команді), але його можна також реалізувати як окреме завдання. Розробляючи цікаві сценарії і призначаючи конкретні ролі членам команди, він відіграє мотивуючу роль - стимулює інтерес студентів до того чи іншого питання. WebQuest може бути створено для однієї дисцип-

ліни, але це також може бути міждисциплінарний проєкт. Тривалість завдання, побудованого за цим методом, варіюється від одного уроку до вправи, яке займає близько місяця.

У сучасному світі ІКТ є невід'ємною частиною функціонування кожної людини. Тому мовні заняття повинні містити якомога більше аспектів сучасного світу. Результати навчання будуть набагато краще, коли: студент бачить мету якомога ближче і зрозуміліше; він відчуває, що вчитель враховує його потреби і інтереси; у студента є почуття безпеки; діяльність кожного студента супроводжується почуттями та емоціями; він також бере участь в плануванні і прийнятті рішень; студент відчуває задоволення; у студента є почуття власної гідності; студент зауважує внесок роботи, виконаної вчителем, в організацію навчального процесу; студент має можливість реалізувати свої ідеї. Важливо усвідомлювати той факт, що навчальна діяльність може викликати не тільки цікаві завдання, а й завдання, створені з використанням спеціальних технологічних інструментів. Активізація і ефективність навчання досягається за рахунок безпосереднього використання новітніх ІКТ. Ідея полягає в тому, щоб студенти набули необхідні знання та навички стійким, ефективним і приємним способом. Людина, що проводить мовний курс при роботі з учнем, має усвідомлювати, що пам'ять є важливим елементом процесу навчання, а збільшення ресурсів пам'яті пов'язано з методом, який він використовує. Методи повинні бути безпосередньо пов'язані з використанням інтернет-класів, комп'ютерних програм і електронного навчання. Тому необхідно прагнути активізувати учнів, включивши якомога більше почуттів в процес навчання і запам'ятовування. Активізуючи студентів методами, підтримуваними технологічними аспектами, ми вводимо можливість використання декількох почуттів одночасно. Вивчення іноземної мови ефективно, коли залучені не тільки розум, а й почуття, коли студентам надається можливість проявляти творчий підхід, а не репродуктивний. Інструменти ІКТ відповідають всім критеріям активності студентів, що розглядаються на цьому рівні.[3]

Висновки. Інтерактивне навчання з використанням ІКТ є сучасною і ефективною формою навчання. Це максимально збільшує залученість і активність студентів і надає можливість обирати свої власні способи навчання і розвитку, що відповідають їх здібностям. Залучення всіх почуттів студента створює спосіб навчання, аналогічний процесу дослідження, який підвищує ефективність навчання. Використання електронних інформаційних ресурсів вимагає вміння використовувати сучасні ІТ-інструменти, інформаційні та мультимедійні технології. Експериментальні дослідження ефективності використання інформаційних технологій в навчальному процесі показали, що використання цих технологій сприяє високій ефективності передачі дидактичного контенту і навичок за рахунок поєднання освіти і розваг разом з можливістю одночасної активації декількох каналів сприйняття. Навчальний процес відбувається з урахуванням індивідуального темпу і самостійності у вивченні іноземної мови активним і творчим шляхом. Невикористання нових ІКТ, було б великою втратою для студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ярмоленко О.М. Сучасні технології у вивченні іноземної мови. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Yarmolenko.php>
2. Науменко У.В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/29.pdf>
3. Яковлева Т.В. Використання інноваційних технологій при вивченні англійської мови. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/21519/
4. Фадеева О.В. Сучасні інноваційні технології навчання на уроках англійської мови. URL: <https://urok-ua.com/stattya-pro-suchasni-innovatsiyni-tehnologiyi-navchannya-na-urokah-angliyskoyi-movi/#gsc.tab=0>
5. Мартинюк А.П. Сучасні технології у вивченні іноземної мови. URL: <http://ki.lutsk-ntu.com.ua/node/115/section/16>
6. Чумак В.В. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні англійської мови. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/47521/

REFERENCES

1. Yarmolenko O.M. Modern technologies in foreign language studies. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2010/txt/Yarmolenko.php>
2. Naumenko U.V. Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Innovative methods of the use of innovative technologies in the study of English. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/29.pdf>
3. Yakovleva T.V. English language teaching in higher school in conditions of modernization. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/21519/
4. Fadeeva E. V. Modern innovative learning technologies in English lessons URL: <https://urok-ua.com/stattya-pro-suchasni-innovatsiyni-tehnologiyi-navchannya-na-urokah-angliyskoyi-movi/#gsc.tab=0>
5. Martynuk A.P. Modern technologies in learning of foreign language. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/47521/
6. Chumak V.V. Information and communication technologies in English language teaching. URL: https://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/47521/

Information and communication technologies in the process of learning English in high school**A. Androshchuk**

The article considers modern trends of teaching English in the European educational space and in universities of Ukraine. Defined main innovations, based on European experience. Described the essence of state policy in the improving of English in field of high education, development concepts of English at universities.

Keywords: *English, efficiency of learning, innovative methods, interactive technologies, information and communication technologies, teaching methods.*